

AGDER LAGMANNSRETT

Tinghuset, Gjerpensgt. 16 – Post: Statens hus, 3708 SKIEN
Telefon 35 54 05 00 – Telefaks 35 52 10 09

Justisdepartementet

postmottak@jd.dep.no

JUSTISDEPARTEMENTET	
09 JUL 2009	
SAKSNR.:	200903106
AVD/KONT/BEH:	LOV/ES/VIL/HAJ
DOK.NR.	ARKIVKODE:

Deres referanse

200903106 ES VIL/HAJ/bj

Vår referanse

09-075 dbn 008

Dato

8. juli 2009

Høring - endringer i reglene om begrunnelse av beslutninger om å nekte anker fremmet

Jeg viser til departementets brev med høringsnotat 13. mai 2009. Forslagene har vært drøftet i dommermøte 15. juni 2009. På vegne av lagmannsretten gir jeg følgende uttalelse, som tematisk følger disposisjonen i høringsnotatet. Uttalelsen sendes kun som vedlegg til skjerm brev til postmottak@jd.dep.no.

4.1 Beslutninger etter straffeprosessloven § 321 annet ledd

Vi er enige i departementets synspunkter og forslag på side 4-5 i høringsnotatet. Det bør fremgå av loven at beslutninger om ankenektelse etter straffeprosessloven § 321 annet ledd første punktum, skal begrunnes. Det er ikke grunn til å innføre begrunnelsesplikt for anker fra påtalemyndigheten til skade for siktede. Som foreslått av departementet bør ankeretningen være avgjørende, slik at beslutninger som nekter fremmet en anke fra siktede, skal være begrunnet.

Vi er enige i at det ikke oppstilles nærmere krav til begrunnelsens innhold. Som nevnt i høringsnotatet side 5, kan den relative norm som Høyesterett har oppstilt, best utvikles gjennom rettspraksis. Praksis så langt fra Høyesteretts ankeutvalg gir ikke foranledning til spesielle kommentarer, og har etter vår erfaring ikke budt på spesielle vanskeligheter å tilpasse seg. Kjernen i begrunnelseskravet er at lagmannsrettens beslutning må vise at det har funnet sted en reell overprøving av tingrettens kjennelse. Standardfraser som uten endringer eller tilføyelser kunne vært benyttet i et stort antall saker, vil derfor vanligvis ikke oppfylle kravet til begrunnelse, jf. blant annet HR-2009-1264-U avsnitt 8.

4.2 Beslutninger etter straffeprosessloven § 321 første ledd

Vi er enige i at den unntaksregel om begrunnelsesplikt i første ledd-sakene som er forutsatt i HR-2008-2175-S avsnitt 116 for "spesielle situasjoner", for fullstendighetens skyld bør

fremgå av lovteksten. Vi forutsetter at uttrykket ”særlige grunner” ikke skal innebære noe skjerpet krav. Når dette er sagt, har vi nok inntrykk av at fellesnevneren for de sakene hvor Høyesterett før storkammerssakene har opphevet en ankenektelse på grunn av manglende begrunnelse, er at Høyesterett har funnet lagmannsrettens skjønn vanskelig å forstå. Det dreier seg derfor i realiteten om en sikkerhetsventil med betydelig innslag av realitetsvurdering, hvor lagmannsretten etter Høyesteretts oppfatning snarere burde henvist anken enn å gi en begrunnelse for avslaget.

4.3 Beslutninger om omgjøring etter straffeprosessloven § 321 fjerde ledd annet punktum

Vi er noe i tvil om det bør lovfestes et begrunnelseskrav for beslutninger som avslår en begjæring om omgjøring. En generell begrunnelsesplikt antas ikke nødvendig for å oppfylle SP artikkel 14 nr. 5. Hvor det fremsettes nye anførsler før ankenektelsen er blitt rettskraftig, kan det imidlertid være nødvendig for å oppfylle kravet om reell overprøving, å gi en begrunnelse som viser at også disse anførselene er vurdert. I og med at det kan være vanskelig å forutse når Høyesterett vil statuere begrunnelsesplikt på grunnlag av FN-konvensjonen eller et alminnelig krav til forsvarlig saksbehandling, er det mye som taler for at det med fordel kan gis en alminnelig regel om at avslag på siktedes omgjøringsbegjæringer skal begrunnes i annet ledd-tilfellene.

Vi forventer at antallet omgjøringsbegjæringer blir redusert som følge av den grenseoppgang mellom reglene om omgjøring og gjenåpning som Høyesteretts ankeutvalg foretok i Rt. 2009 side 62. Når omgjøring kun vil stå til rådighet i et begrenset tidsrom inntil ankenektelsen er blitt rettskraftig, og lagmannsretten i kurante tilfeller vil kunne henvise til sin tidligere beslutning, antas en regel om begrunnelsesplikt ikke å medføre merarbeid av noe omfang. Vi finner derfor å kunne støtte forslaget i høringsnotatet.

4.4 Beslutninger etter straffeprosessloven § 323

Vi er enige i forslaget om å lovfeste en regel om begrunnelsesplikt som er etablert i Høyesteretts praksis på grunnlag av SP artikkel 14 nr. 5, jf. Rt. 2009 side 187. Vi finner ikke grunn til at den som etter frifinnelse i tingretten er domfelt i lagmannsretten i en ”seksårs sak”, skal ha noe ubetinget krav på å få sin anke fremmet til behandling i Høyesterett. En slik regel ville være lite forenlig med overordnede synspunkter på Høyesteretts rolle som tredjeinstans, som primært er rettsavklaring og rettsutvikling. For å unngå at Høyesterett blir belastet med konkrete straffesaker uten prinsipiell betydning, er det nødvendig å beholde et vilkår om samtykke fra ankeutvalget for å fremme saken til realitetsbehandling. I de sakene hvor siktede domfelles i lagmannsretten etter å være frifunnet i tingretten, er det nok for øvrig bevisvurderingen under skyldspørsmålet han i første rekke ønsker overprøvd. Den kan Høyesterett uansett ikke prøve, og på dette punktet har Norge tatt forbehold i forhold til FN-konvensjonen.

5. Beslutninger om å nekte anker fremmet i sivile saker

Det gjelder etter tvisteloven selv ikke noe krav til begrunnelse av en beslutning fra lagmannsretten om å nekte en anke fremmet etter tvisteloven § 29-13 annet ledd på det grunnlag at lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre frem. Om begrunnelse

likevel kan være nødvendig for å oppfylle retten til rettfærdig rettergang etter EMK artikkel 6 nr. 1, skal som nevnt i høringsnotatet side 10-11 behandles av Høyesterett i storkammer i to saker 1. september 2009.

Hvis Høyesterett konstaterer at det gjelder begrunnelsesplikt, bør endringen fremgå av lovteksten, på samme måte som for tilsvarende avgjørelser etter straffeprosessloven § 321 annet ledd.

Det kan reises spørsmål om man bør stille krav om begrunnelse av ankenektelser i sivile saker selv om dette ikke er nødvendig av hensyn til EMK. I forarbeidene til tvisteloven var spørsmålet ikke drøftet. En naturlig forklaring på dette er at adgangen til å nekte sivile anker fremmet hadde sitt mønster i straffeprosessloven § 321 annet ledd. Silingsordningen i straffesaker ble etablert med toinstansreformen i 1995, og spørsmålet om det skulle kreves begrunnelse av ankenektelser i straffesaker, var ikke blitt aktuelt da tvisteloven ble forberedt. Om det uten at det er påkrevd av hensyn til EMK bør innføres regler om begrunnelse av ankenektelser i sivile saker, er imidlertid et spørsmål som bør utstå til utredning i forbindelse med evalueringen av tvisteloven.

Departementet ber om innspill om de mulige økonomiske og administrative konsekvenser av å innføre krav til begrunnelse av lagmannsrettens beslutninger om å nekte anker fremmet i sivile saker. Vi regner med at lagmannsretten kan tilpasse seg et slikt krav uten konsekvenser av betydning. Nektelsesfrekvensen er langt lavere enn i straffesaker og ligger mellom 5 og 10 %. Et slikt omfang antas å stemme med lovgiverens forutsetninger. Tvisteloven § 29-13 annet ledd har funksjon av sikkerhetsventil for å spare domstolen og motparten for ulempene og kostnadene ved de klart grunnløse ankene. I disse tilfellene vil det ikke by på større problemer å utforme en begrunnelse som vil oppfylle minimumskravene, spesielt i betraktning av at lagmannsretten vil kunne henvise til tingrettens begrunnelse, jf. tvisteloven § 19-6 femte ledd i.f.. Det gis allerede etter dagens praksis en begrunnelse i et internt notat som utgjør en del av avgjørelsesgrunnlaget. I Agder lagmannsrett har vi av forsiktighetshensyn i forkant av Høyesteretts behandling fulgt den praksis å begrunne ankenektelser etter § 29-13 annet ledd. Erfaringene hittil er at dette er en overkommelig oppgave. Vi regner heller ikke med at andelen anker som fremmes til realitetsbehandling vil øke som følge av at ankenektelser må begrunnes. Vi nevner for øvrig at silingsordningen i tvisteloven § 29-13 annet ledd, også med begrunnelsesplikt, representerer en nettogevinst ved tvisteloven.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Som sagt i høringsnotatet, medfører ikke endringene i straffeprosessloven § 321 og § 323 noen realitetsendring. De økonomiske og administrative konsekvensene av begrunnelsesplikten er allerede inntrådt ved Høyesteretts avgjørelser, og endres ikke ved at rettsoppfatningen lovfestes. Som sagt i de foregående avsnitt, regner vi med å kunne tilpasse oss et krav til begrunnelse både av avslag på omgjøringsbegjæringer i straffesaker og av ankenektelser i sivile saker uten påviselige negative administrative eller økonomiske konsekvenser.

8. Lovutkast

Vi mener at utkastet til § 321 femte ledd nytt annet og tredje punktum ville få en noe enklere og mer naturlig flyt hvis det for eksempel lyder:

Beslutning etter annet ledd eller fjerde ledd annet punktum om å nekte anke til gunst for siktede fremmet, skal begrunnes. Beslutning etter første ledd om å nekte samtykke til fremme av anke til gunst for siktede, skal begrunnes når særlige grunner tilsier det.

Med hilsen

Dag Bugge Nordén
Førstelagmann

Kopi av uttalelsen sendes som skjermbrev til førstelagmennene og Domstoladministrasjonen